

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ KAYIT DIŞI EKONOMİYİ ÖNLEMEDEKİ TUTUM VE SORUMLULUĞU: KÜTAHYA İLİ ÖRNEĞİ

ATTITUDES AND RESPONSIBILITIES OF ACCOUNTING PROFESSIONALS TO PREVENT THE INFORMAL ECONOMY: THE CASE OF KÜTAHYA

Özer ÖZÇELİK*, Gülcan TUNÇAY**

*Doç. Dr. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, ozer.ozcelik@dpu.edu.tr,

ORCID NO: 0000-0001-9164-5020

** İktisat Bilim Uzmanı, ksk.43@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 25.02.2022</p> <p>Revizyon Tarihi 23.03.2022</p> <p>Kabul Tarihi 27.03.2022</p> <p>Makale Kategorisi Araştırma Makalesi</p> <p>JEL Kodları A10 H20 H30</p>	<p>Bu çalışmada Kütahya il merkezinde faaliyet gösteren ve bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının, kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki katkılarını ortaya koymak ve muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet durumuna, yaşına, eğitim durumuna meslekî unvanına ve meslekî kıdemine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmak, çözüm önerilerini, fikir ve düşüncelerini araştırmak amacıyla literatürde yapılan çalışmalardan yararlanarak muhasebe meslek mensuplarına internet üzerinden ulaşılarak anket çalışması yapılmıştır. Araştırma kapsamında Kütahya il merkezinde ikamet eden 92 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmıştır. Meslek mensuplarına uygulanan 5’li Likert ölçeğine göre 28 tane anket sorusu sorulmuştur. Anket yöntemi sonucunda elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Analize göre elde edilen bulgular; muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet durumuna, yaş değişkenine, eğitim durumuna, meslekî unvanına, meslekî kıdemine göre kayıt dışı ekonomiyi önlemede bu değişkenlere göre belirli farklılıklarının olmadığı bulguları elde edilmiştir.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Kayıt Dışı Ekonomi, Muhasebe Meslek Mensupları, Kütahya</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 25.02.2022</p> <p>Revized 23.03.2022</p> <p>Accepted 27.03.2022</p> <p>Article Classification: Research Article</p> <p>JEL Codes A10 H20 H30</p>	<p>In this study, to reveal the contributions of professional accountants operating in the city center of Kütahya and working independently in preventing the informal economy and to investigate whether accountants differ according to their gender, age, education level, professional title and professional seniority, and to search for solutions, ideas and thoughts. For this purpose, a survey depending to study was carried out by reaching the members of the accounting professionals via online channels by making use of the studies in the literature. Within the scope of the research, 92 accounting professionals residing in the city center of Kütahya were reached. According to the 5-point Likert scale applied to the members of the profession, 28 survey questions were asked. The data obtained as a result of the survey method were analyzed with the SPSS program. Findings obtained according to the analysis; According to the gender status, age variable, education level, professional title, and professional seniority of professional accountants, it has been found that there are no certain differences in preventing the informal economy according to these variables</p> <p>Keywords: Informal Economy, Members of the Profession, Kütahya</p>

Atıf (Citation): Özçelik,Ö&Tunçay,G.(2022).“Muhasebe Meslek Mensuplarının Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemedeki Tutum ve Sorumluluğu: Kütahya İli Örneği”, *Kapanalti Muhasebe Finans Ekonomi Dergisi*, (1): 45-56

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

1. Giriş

Kayıt dışı ekonomi, literatürde birçok isimle anılmakla birlikte tanımsal olarak resmi belgelerle kayıt altına alınamayan, gayrisafi milli hasılayı ölçmek için kullanılan istatistik yöntemlerle ölçülemeyen ancak gelir yaratan ekonomik faaliyetlerdir. Kayıt dışı ekonominin resmi istatistik değerler üzerindeki olumsuz etki sebebiyle kamu otoritesinin bu değerlere bakarak aldığı kararlar ve uyguladığı politikalarda yeterli ve doğru olmayacaktır. Bu da kamu otoritesine olan güvenin azalmasına, kamu otoritesinin sarsılmasına sebep olmaktadır.

Kayıt dışı ekonomi sorunuyla mücadele edebilmek ve çözüme ulaşmak için ilk olarak bu olgunun ne olduğunu ve varlığını kabul edilmelidir. Bu sorunun çözümüne yönelik, mükellefle devlet arasında organik bir bağ kurulmasını sağlayan muhasebe meslek mensuplarının da desteği ve yardımı unutulmamalıdır. Zira yarı kamusal hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının, devletin en büyük gücü olan vergilerin toplanmasında olan payı sebebiyle kayıt dışı ekonomiyi mücadele ederken düşüncelerini ve önerilerini ciddiye almakta fayda bulunmaktadır.

2. Kayıt Dışı Ekonomi Kavramı

Kayıt dışı ekonominin varlığı ve farkındalığı son zamanlarda artmasının yanı sıra ortak bir isim ve tanımda görüş birliğine varılamamıştır (Bilen, 2007: 135). Bu kavramlar yeraltı ekonomisi, karaborsa ekonomisi, gölge ekonomisi, kara ekonomi, gizli ekonomi, yasa dışı ekonomi, illegal ekonomi, nakit ekonomi, enformel ekonomi, vergi dışı ekonomi, düzensiz ekonomi, paralel ekonomi ve marjinal ekonomi gibi isimlendirilmektedir. Kayıt dışı ekonomi bu isimlerle anılsa da bazı kayıt dışı ekonominin alt anlamlarını ifade etmektedir (Aydemir,1995:8).

İlgın (1999:10)'a göre kayıtdışı ekonomi; gayrisafi millî gelir hesaplarını elde etmede kullanılabilen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ve gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür.

Altuğ (1999:3) ise kayıtdışı ekonomi kavramını; ekonomiyi düzenleyen yasalara ve yönetmeliklere aykırı olarak gerçekleşen, belgeye bağlanmamış, kanunî defterlere işlenmemiş ekonomik işlemler olarak tanımlar.

Genel anlamda kayıt dışı ekonomi, geleneksel olan ölçüm metodlarına göre ölçülemeyen, resmî makamlar tarafından tespit edilemeyen ve herhangi bir fayda karşılığında ürün ya da hizmet olarak tesis edilen faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır. Pek çok boyutu olan ve farklı faaliyetleri içeren bu olgu, kanunlara aykırı olabileceği gibi yasal faaliyetleri de kapsayabilir (Özsoylu, 1996:111).

Literatürdeki isim ve anlam farklılığının olması aslında kayıt dışı ekonominin kayıt dışının çeşitli bilim dallarının inceleme alanına girecek şekilde çok boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır (Bilen, 2007:136).

2.1. Kayıt Dışı Ekonominin Sınıflandırılması

Kayıt dışı ekonominin faaliyet alanı ahlaki normlara, yasal yapıya ve ekonomik sistemlere göre geniş bir sahadır (Özsoylu,1996:103). Bu faaliyet alanı yasalar tarafından onaylanmayan faaliyetler olduğu gibi, yasal olan faaliyetlerinde bilinçli bir şekilde vergi ödememek adına kayıt altına alınmaması durumu olabilmektedir (Çolak, 2012:7). Bu faaliyet durumlarına göre kayıt dışı ekonomi farklılarını daha iyi anlamak ve kayıt dışı ekonomi kavramını daha iyi tanımlayıp, anlamak için kayıt dışı ekonomik faaliyetleri üç şekilde sınıflandırmak mümkündür.

- i. Yeraltı ekonomisi - yasa dışı faaliyetler, yasalara göre yapılmaması değil, yasalar göre yapılan ekonomik faaliyetin tamamen yasaklanmış olmasıdır. Yani yapılan işin üretimi, dağıtımı, tüketimi değil işin kendisinin yasal olmaması, suç teşkil etmesi ve genellikle uzman suç örgütleri tarafından örgütlenip organize edilen faaliyetler olmasıdır (Acar ve Aydın, 2014:11).
- ii. Yarı kayıtlı ekonomi, bünyesinde bulunan faaliyetlerin büyük bir kısmının resmi kayıtların dışında bulunan mükelleflerden sağlandığı faaliyetlerdir. Bu mükellefler de; yasal olarak gelirleri kayıt dışında kalan mükellefler ile gelirlerini yasalara aykırı olarak kayıt dışına çıkaran mükellefler şeklinde ikiye ayrılmaktadır.
- iii. Hiç kayıt altında olmayan ekonomi, kayıtlı olmayan küçük işletmelerde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler vergi idaresinin bilgisi dışında kalmaktadır ve kamu kurumlarında bir mükellefiyet kayıtları bulunmamaktadır. Bu küçük gruplara simitçiler, boyacılar, inşaat işçileri, evde üretim yapanlar vb. örnek gösterilebilir.

2.2. Kayıt Dışı Ekonomiyi Ortaya Çıkaran Nedenler

Kayıt dışı ekonomiyi ortaya çıkaran nedenler ekonomik, malî, sosyal, hukukî, siyasî nedenler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

- i. **Ekonomik ve mali nedenler:** Yüksek enflasyon olgusunun varlığı, milli gelirin adaletsiz dağılım göstermesi, ekonominin gelişmişlik derecesinin yeterli olmaması, bilgi teknolojisindeki değişimin hızlı olması, vergi denetimlerinin yetersiz oluşu, vergi sistemindeki adaletsizlik, hatalı ya da eksik ekonomik-mali politikalar, muhasebe ve müşavirlik hizmetlerinin yetersiz oluşu kayıt dışı ekonomiyi ortaya çıkaran başlıca ekonomik ve mali sebeplerdir.
- ii. **İdari ve hukuki nedenler:** Mali sistem ve vergi mevzuatının karmaşık olması, mevzuatın sıklıkla değişmesi, vergi dairesindeki yapı birimlerinin yetersizliği, cezaların yeterince caydırıcı olmaması, denetim mekanizmasının yeterince etkili olmaması, vatandaşların yasalara olan güveninin sarsılması, takip edilemeyen kamu alacakları kayıt dışı ekonomiyi ortaya çıkaran idari ve hukuki nedenlerdir.
- iii. **Sosyal ve yapısal nedenler:** Kayıt dışı dışlanması hakkında toplumsal değer yargılarının oluşmaması, vergi ahlakının oluşmaması, mükellef psikolojisinin vergiye uyum göstermemesi, vasıfsız işgücünün varlığı, rüşvet ve yolsuzluk gibi sebeplerde kayıt dışı ekonominin sosyal ve yapısal nedenlerini ortaya koymaktadır.
- iv. **Siyasi nedenler:** Baskı-çıkar gruplarının istekleri ve devletin saygınlığını yitirmesi siyasi nedenler dolayısı ile gerçekleşir.

2.3. Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele

Kayıt dışı ekonomiyle mücadelede etkili olabilmek adına, mücadeleyi belirli politikalar ve yöntemler ışığında yapmak gerekir. Kayıt dışı ekonominin minimum düzeye indirilmesi için oluşturulacak politikanın temel esasları şunlardır (Özçelik ve Yaşar, 2006: 215):

- i. Kayıt dışı ekonomiyle mücadelede hangi yöntemlerin ne zaman ve ne şekilde uygulamaya sokulacağını belirten bir plan olmalıdır.
- ii. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele kesinlikle devlet politikası olarak benimsenmeli ve bu mücadele uzun dönemli ve etkin olmalıdır.
- iii. Etkin bir mücadele ortamı oluşturabilmek açısından toplumun tüm kesimlerinin desteği sağlanmalıdır.
- iv. Kayıt dışı ekonomi olgusu bir ekonomi için asla sıfır düzeyine indirilemez. Bu nedenle ekonominin kendine özgü doğal kayıt dışı oranı belirlenmeli ve kayıtlı ekonomi içindeki kayıt dışı ekonominin boyutu bu oran düzeyinde tutulmalıdır.

Bu ilkeler ışığında kayıt dışı ekonomiyle siyasal alanda, sosyal alanda, mali alanda, ekonomik alanda ve hukuki alanda mücadele edilmesi gerekmektedir.

3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Kayıtdışı Ekonomiye Karşı Tutumlarına Yönelik Literatür Taraması

Bilen (2008)'in yaptığı çalışmada Doğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarına 22 tane soru yöneltilmiştir. Bu anket çalışmasına Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan illerden toplamda 216 kişi katılmıştır. Araştırmanın amacı, Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki rolü ile ilgili durumunu saptamaktır. Araştırmanın sonucuna göre ankete katılım gösteren meslek mensuplarının %72,7'si gibi büyük bir çoğunluğun kayıt dışı ekonomiyi önlemede etkin bir rolü olduğunu düşünmektedir.

Akkoç (2010)'un gerçekleştirdiği çalışmada Aydın ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının, işletme yöneticileri ve vergi denetmenlerinin kayıt dışı ekonomiyi algı düzeylerini ölçmek ve önleme çabalarını belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmaya 289 kişi katılım göstermiş ve katılımcılara 36 soruluk anket çalışması uygulanmıştır. Bu çalışma sonucuna göre her üç meslek grubu da kayıt dışı ekonominin önlenmesinde muhasebe meslek mensuplarının önemli bir payı olduğu konusunda hem fikirdir.

Çam (2010) ise araştırmasında Van Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Bölge Odasına kayıtlı muhasebe meslek mensuplarıyla yüz yüze görüşerek anket uygulaması yapmıştır. Bu araştırmaya 108 kişi katılım göstermiş ve katılımcılara 35 soru sorulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre ise kayıtdışı ekonomi ile muhasebe mesleğinin birbirleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Daştan (2011) araştırmasında; Karadeniz bölgesinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının, kayıt dışına sebep olan vergi kayıp ve kaçakçılığın önlenmesindeki rolü üzerinde durmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinde (Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane ve Artvin) faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına e-mail aracılığıyla anket yapılmıştır. Bu illerde çalışan meslek mensuplarından 144 kişi katılım göstermiştir. Araştırmanın sonucu, doğru ve kaliteli muhasebe eğitimi ve bilgisiyle vergi kayıp ve kaçaklarının önüne geçilmesinin mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemedeki Tutum ve Sorumluluğu: Kütahya İli Örneği Güven (2015), çalışmasını Adıyaman ve Gaziantep ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarıyla sınırlı tutmaktadır. Bu illerde bulunan meslek mensuplarından 241 kişi yapılan ankete katılım göstermiş ve katılımcılara 41 soru sorulmuş ayrıca anket uygulaması telefon, mail ve yüz yüze görüşme teknikleriyle yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonominin çözüm önerileri ve sebepleri konularındaki görüş, düşünce ve önerilerini araştırmaya yöneliktir. Araştırma sonucuna göre ise meslek mensuplarının kayıt dışı ekonominin çözümü noktasında sorumluluk alabilecekleri ortaya koyulmuştur.

Kara vd.(2016) araştırmalarında, kayıt dışı ekonomide etkili olan vergi kayıp ve kaçakçılığın önlenmesine yönelik muhasebe meslek mensuplarının görüşlerini almışlardır. İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır. Bu ilçede buluna meslek mensuplarından 251 kişi anket uygulamasına gönüllü katılım göstermiştir. Verilerin demografik özellikleri ve anket maddelerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu çalışma sonucunda, katılımcıların vergi kayıp ve kaçaklarının mevzuattan ve mali nedenlerden kaynaklandığını düşünme durumu katılımcıların mesleki kıdemleri, eğitim düzeyleri ve meslek profillerinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik nedenlerden kaynaklandığını düşünen katılımcıların fikrini ise cinsiyet, mesleki kıdemleri, eğitim düzeyleri ve meslek profilleri olmak üzere tüm değişkenlerin etkilediği tespit edilmiştir.

4. Araştırma

4.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Kütahya il Merkezinde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki katkılarını ortaya koymak aynı zamanda meslek mensuplarının yaş, eğitim, cinsiyet gibi demografik özelliklerin kayıt dışı ekonomiyi önlemede etkisi olup olmadığını araştırmaktır.

4.2.Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamı Kütahya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan, anket verilerin toplandığı 01.05.2021-26.05.2021 tarihleri arasında, Kütahya il merkezinde bürosu olan meslek mensupları ile sınırlıdır. O dönemde 127 muhasebe meslek mensubu bulunmakta ve pandemi şartlarından dolayı anket uygulaması elektronik ortamda hazırlanarak katılımcılara link olarak gönderilmiş ancak katılımcılardan 92 kişi geri dönüş yapmıştır.

4.3.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, Muhasebe meslek mensuplarının, kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki katkılarıyla ilgili görüşlerini öğrenebilmek için Kütahya il Merkezinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun ilk bölümünde kişisel verilerin öğrenilmesi için 7 adet kapalı uçlu soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise konuyla alakalı 5’li Likert ölçeği kullanılarak 28 tane soru sorulmuştur. Anket formunun 2. bölümünde cevaplar; 1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir.

4.4.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Kütahya Merkez ilde 01.05.2021-26.05.2021 tarihleri arasında bağımsız faaliyet gösteren Muhasebe meslek mensuplarıdır. Pandemi döneminde bu anket çalışması yapıldığından, muhasebe meslek mensuplarına anketler elektronik ortamda hazırlanarak link olarak gönderilmiştir. 92 tane değerlendirmeye değer dönüş yapılmıştır. Bu duruma göre örneklem, ana kütleli % 72,4 oranında temsil etmektedir.

Tablo 1: Kütahya SMMMO Kayıtlı, Kütahya İl Merkezi’nde Faaliyet Gösteren Bağımsız Meslek Mensupları

KÜTAHYA MERKEZ	Serbest Muhasebeci	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	Yeminli Mali Müşavir	TOPLAM
	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ	BAĞIMSIZ	
	11	111	5	127

Kaynak: Kütahya SMMMO 2021 Faaliyet Raporu.

Tablo 1’de görüldüğü üzere ana kütleliyi temsil eden Kütahya merkez ilde Kütahya SMMM odasına kayıtlı, 127 kişi bağımsız çalışan meslek mensubu bulunmaktadır. 111 kişi bağımsız çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, 11 kişi Bağımsız çalışan Serbest Muhasebeci, 5 kişi de bağımsız çalışan Yeminli Mali Müşavirdir.

4.5.Kullanılan Analiz Yöntemleri

Analiz yöntemi seçmek için öncelikle veri setinin dağılımının normal olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Bunun sebebi birçok istatistiksel yöntemin ve parametrik testin uygulanabilmesi için verilerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir.

Tablo 2 : Normallik Varsayımı

	Kişi sayısı	Minimum	Maksimum	Standart sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tutum ve Sorumluluk	92	2,86	4,32	0,28401	-0,537	0,258

Tablo 2’de görüldüğü üzere tutum ve sorumluluk ölçeğinin Kurtosis ve Skewness (Çarpıklık ve Basıklık) değerleri -1,5 ile +1,5 aralığında olduğu için normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Tabachnick and Fidell, 2013).

Normal varsayım gösteren bu çalışmada, sonuçların değerlendirilmesi için Kütahya Merkez ilde bağımsız çalışan meslek mensuplarının demografik özelliklerine göre herhangi bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem için T-testi (Independent Samples T-Test), tek yönlü Varyans analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Kütahya Merkez’de bağımsız faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının, cinsiyetlerine göre kayıt dışı ekonominin tutum ve sorumluluk düzeylerini tespit etmek için t-testi uygulanmış diğer yandan muhasebe meslek mensuplarının yaş, eğitim durumu, mesleki unvan, kıdem durumu, mevzuat takibi ve mevzuatın nereden takip edildiğiyle ilgili farklılıklarına göre kayıt dışı ekonomi tutum ve sorumluluk seviyelerini tespit etmek için ise tek yönlü Anova analizi kullanılmıştır.

4.6. Güvenilirlik

Bu çalışmada uygulanan anket soruları, 2013 yılında Selami Güney tarafından hazırlanan “Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadelede Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirin Rolü: Erzurum-Erzincan Uygulaması” isimli çalışmadan alınmıştır. Aynı sorular güvenilir olması adına bazı değişiklikler yapılarak, Kütahya Merkez’de bağımsız çalışan Muhasebe meslek mensuplarına uygulanmıştır. Yapılan anket verilerinin analizi ise SPSS 22.0 ile analiz edilmiştir. Bu güvenilirlik analizi, Cronbach Alpha katsayılarının hesaplanmasıyla uygulanmıştır.

Tablo 3 : Alpha Güvenilirlik Değeri

<i>Reliability Statistics</i>	
Cronbach's Alpha	N of Items
,700	28

Tablo 3’de görüldüğü üzere 28 sorudan oluşan “Tutum ve Sorumluluk” ölçeği Cronbach’s Alpha değeri 0,60-0,80 aralığında olduğundan ölçek “oldukça güvenilir” olarak sınıflandırılmıştır.

4.7. Bulgular ve Yorum

4.7.1. Katılımcılar Hakkında Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine göre oranlar ve frekans dağılımı aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyet Frekans Tablosu

Cinsiyet	F	Yüzde%
Kadın	22	23,9
Erkek	70	76,1
Total	92	100,0

Tablo 4’te görüldüğü üzere katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının, % 23,9’unu kadınlar, %76,1’ini erkekler oluşturmaktadır. Katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Yaş Frekans Tablosu

Yaş	F	%
25-30 Yaş	8	8,7
31-35 Yaş	17	18,5
36-40 Yaş	17	18,5
41-45 Yaş	10	10,9
46-50 Yaş	8	8,7
51 Yaş ve üzeri	32	34,8
Total	92	100,0
Total	92	100,0

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılım sağlayan meslek mensuplarından 32'sinin 51 yaşın üzerinde olduğu görülmektedir. Bu da toplam katılımcıların %34,8'ine denk gelmektedir. Katılım gösteren meslek mensuplarından 46-50 yaş arasında olan ile 25-30 yaş arasında olan 8 kişi bulunmaktadır, bu da meslek mensuplarının %8,7'sine denk gelmektedir. Aynı şekilde 36-40 yaş aralığında olanlarla 31-35 yaş aralığında olanlar 17 kişidir. Bu da toplam katılımcıların %18,5'ine denk gelmektedir. Meslek mensuplarından 51 yaş ve üzerini yaşlı kabul edip elersek ve 25-30 yaş aralığını da genç kabul edip elersek orta yaş nüfusu oranının %56,5 olduğu görülecektir. Meslekte orta yaş nüfus oranının ve yaşlı nüfus oranının fazla olduğu görülmektedir. Meslekî unvan almak için belli bir eğitim düzeyinde olmak ve meslekte belli bir staj (3 yıl) süresinin geçilmesi gerekmektedir, bu da genç nüfus oranının düşük olmasına sebeptir

Tablo 6: Katılımcıların Eğitim Frekans Tablosu

Eğitim Durumu	F	%
Lise ve dengi	10	10,9
Ön Lisans	4	4,3
Lisans	68	73,9
Yüksek Lisans	10	10,9
Doktora	0	0
Total	92	100,0

Tablo 6'da görüldüğü üzere katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının, %10,9'u lise ve dengi okul, %4,3'ü ön lisans, %73,9'u lisans, %10,9'u yüksek lisans eğitimine sahiptir. Katılım gösteren meslek mensuplarının en yüksek eğitim seviyesinin yüksek lisans olduğu görülmektedir ve büyük çoğunluğunun da lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim seviyesinden yola çıkarak mesleğin, kariyerli bir meslek olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Mesleki Unvan Frekans Tablosu

Mesleki Unvan	F	%
Serbest Muhasebeci	5	5,4
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	82	89,1
Yeminli Mali Müşavir	5	5,4
Total	92	100,0

Tablo 7'ye göre, katılım sağlayan meslek mensuplarından %89,1'i gibi büyük çoğunluğunun Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler olduğu görülmektedir. Bunun sebebi ise 2008 yılında çıkarılan kanunla Serbest Muhasebeci unvanının kaldırılarak, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanı almaları sağlanmıştır. Bunun yanı sıra kazanamayanların ise unvanları korunmuş, belli sınırlamalara gidilmiştir. Bunun dışında Yeminli Mali Müşavir sayısının az olmasının sebebi de meslekî deneyimlerinin oldukça uzun olması ve unvanın kazanılmasının belli bir yeterlilik ve deneyim istemesi olabilir.

Tablo 8: Katılımcıların Mesleki Kıdem Frekans Tablosu

Kıdem Yılı	F	%
1-5 Yıl	19	20,7
6-10 Yıl	13	14,1
11-15 Yıl	21	22,8
16-20 Yıl	12	13,0
21 Yıl ve üzeri	27	29,3
Total	92	100,0

Tablo 8'de görüldüğü üzere katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının meslekî kıdemlerine oransal baktığımızda en çok %29,3 ile 21 yıl ve üzeri meslekî kıdemi olan kişi bulunmaktadır. Katılım gösteren meslek

mensuplarından 1-5 yıl arasını deneyimsiz olarak kabul edersek, geri kalan %79,3'lük kısmı meslekî tecrübe oranını göstermektedir. Bu da muhasebe meslek elemanlarının kıdemli ve tecrübeli olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: Vergi Mevzuatını Takip Edebiliyor musunuz?

	F	%
Evet	92	100,0
Hayır	0	0

Tablo 9' da görüldüğü üzere katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının tamamı vergi mevzuatını takip etmektedir. Mevzuatta sıklıkla yapılan değişim, muhasebe meslek mensuplarını mevzuatı sürekli takip etmek zorunda bırakmaktadır. Bu durum muhasebe mesleğinin olmazsa olmazı haline gelmiştir.

Tablo 10: Vergi Mevzuatını Genellikle Nereden Takip Ediyorsunuz?

	F	%
Dergi	2	2,2
Diğer	6	6,5
İnternet, Sosyal Medya ve Form Sayfalarından	84	91,3
Total	92	100,0

Katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının tümünün mevzuatı takip ediyor olması muhasebe mesleğinin oldukça güven verici bir durumda olduğunu göstermektedir. Tablo 10'da görüldüğü üzere katılımcıların %91,3'lük kısmı mevzuatı; internet, sosyal medya ve form sayfalarından takip etmektedir. Bu da katılımcıların bilgi teknolojilerine olan yatkınlığını göstermektedir. Muhasebe meslek mensuplarından 2 kişi oransal olarak %2,2'si dergiden, 6 kişide oransal olarak %6,5'i diğer kaynaklardan mevzuata hakim olmaya çalışmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının gelişime açık, teknolojik ilerlemelere ayak uyduran ve mevzuatı yakından takip eden bir topluluk olduğu söylenebilir.

4.7.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Kayıt Dışı Ekonomiye Önlemede Tutum ve Sorumluluğu

4.7.2.1. Kayıt Dışı Ekonomiye Önleme İle İlgili Soruların Ortalama Değerleri

Araştırmada kullanılan 5'li Likert ölçeğine göre verilen cevaplar sırasıyla; "1-Hiç Katılmıyorum", "2-Katılmıyorum", "3-Kararsızım", "4-Katılıyorum", "5-Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Bu cevaplar değerlendirilirken aralıkların eşit olduğu varsayımıyla (en yüksek puanın 5 olması ve en düşük puanın 1 olması) 5'li likert ölçeğe göre aritmetik ortalamalar için puan aralığı 0,80 olarak hesaplanmıştır (Puan Aralığı = (En Yüksek Değer – En Düşük Değer)/5 = (5 – 1)/5 = 4/5 = 0,80). Bu sonuca göre aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 11: Değerlendirme Aralığı

Aralık	Seçenek
1,00-1,80	Hiç Katılmıyorum
1,81-2,60	Katılmıyorum
2,61-3,40	Kararsızım
3,41-4,20	Katılıyorum
4,21-5,00	Kesinlikle Katılıyorum

Bu aralık değerlerine göre kayıt dışı ekonomiye önlemede muhasebe meslek mensuplarının 28 soruya verdiği cevapların ortalamaya olarak değerlendirilmesi Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12: Ortalama Değerleri

<i>Descriptive Statistics</i>			
N= 92	X	SS	Seçenek
1. Mevzuat, vergi kanunları ve tebliğler yeterince açık ve anlaşılır.	2,25	,979	Katılmıyorum
2. Mükelleflerin yükümlü oldukları vergileri sahte belge vb. şekillerde ödemekten kaçındığı halde yakalanmayan mükellefler vardır.	3,93	,708	Katılıyorum
3. Vergi kaçırarlara yapılan yaptırımlar, yeterince önleyici değildir.	3,46	1,152	Katılıyorum
4. Vergi kaçakçılığı, cezalandırılması gereken ağır suçtur.	4,15	,467	Katılıyorum
5. Mükelleflerin yakın bir zamanda vergi affı yapılacağını bilmesi, vergi borçlarını o tarihe kadar ertelemektedirler.	4,10	,630	Katılıyorum
6. Vergi kaçakçılığını artıran, vergi kanunlarının sıklıkla değişmesidir	3,68	1,016	Katılıyorum
7. Vergi kaçakçılığını azaltan, ağır vergi cezalarıdır.	3,64	1,012	Katılıyorum
8. Vergi ahlakı ve bilincinin oluşmaması sebebiyle mükellefler arasında vergi kaçakçılığı olağan karşılanmaktadır.	4,13	,730	Katılıyorum
9. Denetim, vergi kaçakçılığını önleme de en önemli yoldur.	4,20	,745	Katılıyorum
10. Televizyon, internet ve sosyal medya gibi platformlarda vergi ahlakı ile ilgili bilgilendirme yapılması durumunun da vergi kaçakçılığı azalacaktır.	3,55	,803	Katılıyorum
11. Vergi bilincinin oluşması için ilköğretim okullarından itibaren vergi ödeme bilinci eğitimi verilmesi pozitif sonuçlar doğuracaktır.	4,02	,663	Katılıyorum
12. Halkı bilinçlendirmek adına vergi ahlak ve bilinciyle ilgili ücretsiz seminer ve eğitimler verilmesi vergi kaçakçılığını azaltacaktır.	3,74	,783	Katılıyorum
13. Kayıt dışı ekonomi son dönemlerde artmaktadır.	3,18	1,128	Kararsızım
14. Kayıt dışı ekonomi ülke ekonomisini kalkındırmaktadır.	2,42	,892	Katılmıyorum
15. Ülkemiz de kayıtlı ekonominin olduğundan daha fazla kayıt dışı ekonomiyi olduğunu düşünüyorum.	3,50	,791	Katılıyorum
16. Toplanılan vergilerin kamu hizmetlerine yeterince ve gerekli harcanmadığını düşündüğüm için vergilerimi gönül rızasıyla ödemek istemiyorum.	3,11	,895	Kararsızım
17. Vergisini ödemeyenler çok olduğundan, vergi ödemekten rahatsız oluyorum	3,33	,985	Kararsızım
18. Denetim ve inceleme sırasında vergi denetimi ve inceleme elemanlarının davranışlarından memnunum	2,90	1,059	Kararsızım
19. Kayıt dışı ekonominin önemli derecede azalması vergi denetim oranının artmasındandır.	3,73	,827	Katılıyorum
20. Vergi denetiminin yaygın olması kayıt dışı ekonomiyi azaltmaktadır.	3,83	,859	Katılıyorum
21. Denetimler sonucunda uygulanacak cezalar, mükellefleri kayıt dışı ekonomiden uzak tutacak düzeyde ağır olmalıdır.	3,93	,692	Katılıyorum
22. Meslek mensupları arasında haksız rekabet olması onları kayıt dışı ekonomiye göz yummak zorunda bırakmaktadır.	3,48	1,053	Katılıyorum
23. Meslek mensupları arasında mükellef dağılımının adaletli olmaması, kayıt dışı ekonomiyi önlemede onları zorlamaktadır	3,46	1,010	Katılıyorum
24. Elektronik defter ve belge kullanımının artması kayıt dışı ekonomiyi önemli ölçüde azaltacaktır.	4,20	,715	Katılıyorum
25. Plastik ve kredi kartların kullanımının yaygınlaşması kayıt dışı ekonomiyi önemli ölçüde azaltacaktır.	4,15	,811	Katılıyorum
26. Muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyi önlemede üzerine düşen sorumlulukları vardır.	4,04	,888	Katılıyorum
27. Devlet tarafından meslek mensuplarına bir takım güvenceler verilmesi meslek mensuplarına kayıt dışı ekonomiyi önlemede özgüven sağlayacaktır.	4,49	,564	Kesinlikle Katılıyorum
28. Meslek örgütleri tarafından meslek mensuplarına destek verilmesi kayıt dışı ekonomiyi önlemede meslek mensubunun elini güçlendirecektir.	4,28	,635	Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 12’ de görüldüğü üzere, muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluğu ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar, ortalama olarak genelde “katılıyorum” yönünde olmuştur. 27. ve 28. sorulara katılımcılar, “kesinlikle katıldıklarını” belirtmişlerdir. Katılımcılar, 1. ile 14. sorulara “katılmadıklarını” belirtmişlerdir. 13, 16, 17 ve 18. Sorulara da katılımcılar “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarının mesleği gereği mevzuat, vergi kanunları ve tebliğleri takip etmesi gerekmektedir ancak bu konuda zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Meslek mensuplarının kayıt dışı ekonominin son zamanlarda arttığı konusunda da kararsız kaldıkları görülmektedir. Ayrıca vergisini ödemeyenlerin çok olması ve ödenen vergilerin gerekli yerlere harcanmadığı düşüncesi onları vergi ödemekte kararsız bırakmaktadır. Yapılan denetimler sonucu, denetim elemanların tavırlarından memnun olup olmadıkları konusunda da kararsız

kaldıkları görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyi önlemede üzerine düşen sorumluluğu yerine getirebilmek adına meslek örgütlerinin ve devletin desteğine ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

4.7.2.2. Kayıt Dışı Ekonomiyle Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerinin İlişkisi Analizi

Anket uygulanan muhasebe meslek mensuplarının, demografik özelliklerine Tablo 13'ten bakılabilir.

Tablo 13: Cinsiyet Değişkeni T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	SS	F	P
Tutum ve Sorumluluk	Kadın	22	3,6364	,23293	2,665	0,471
	Erkek	70	3,6867	,29876		

Araştırmaya katılanların “cinsiyet düzeylerinin” anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla T testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların cinsiyet düzeyleriyle grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 14: Yaş Değişkeni Anova Testi

	Yaş	N	X	SS	F	P
Tutum ve Sorumluluk	25-30 Yaş	8	3,7634	,18404	0,898	0,486
	31-35 Yaş	17	3,6660	,27863		
	36-40 Yaş	17	3,7227	,36976		
	41-45 Yaş	10	3,7393	,11425		
	46-50 Yaş	8	3,7321	,29820		
	51 ve üzeri	32	3,5971	,28790		
	Total		92	3,6747	,28401	

Araştırmaya katılanların “yaş düzeylerinin” anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü “Varyans” (One-Way Anova) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların yaş düzeyleriyle grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 14'e göre, Kütahya Merkez ilinde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarından araştırmaya katılanların kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi yaşa göre, 25-30 yaş aralığında olanların 3,76 ortalamayla katıldıkları, 31-35 yaş aralığında olanların 3,66 ortalamayla katıldıkları, 36-40 yaş aralığında olanların 3,72 ortalamayla katıldıkları, 41-45 yaş aralığında olanların 3,73 ortalamayla katıldıkları, 46-50 yaş aralığındakilerin de 3,73 ortalamayla katıldıkları, 51 ve üzeri yaşında olanların 3,67 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. Yaş ilerledikçe kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi oranının azaldığı görülse de anlamsızdır.

Tablo 15: Eğitim Durumu Anova Testi

	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Tutum ve Sorumluluk	Lise ve dengi	10	3,5964	,25867	0,652	0,584
	Ön Lisans	4	3,7232	,10258		
	Lisans	68	3,6949	,28050		
	Yüksek Lisans	10	3,5964	,37648		
	Total		92	3,6747	,28401	

Araştırmaya katılanların “eğitim durumu” düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü Varyans (One-Way Anova) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların eğitim durumu düzeyleriyle grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 15'e göre, Kütahya Merkez ilinde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarından araştırmaya katılanların kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi eğitim durumuna göre, lise ve dengi okul mezunu olanların 3,59 ortalamayla katıldıkları, ön lisans mezunu olanların 3,72 ortalamayla katıldıkları, lisans mezunu olanların 3,69 ortalamayla katıldıkları ve yüksek lisans mezunlarının 3,59 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. Ön lisans mezunlarının kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi oranının diğerlerine göre yüksek olduğu görülse de anlamsızdır.

Tablo 16: Mesleki Unvan Anova Testi

	Mesleki Unvan	N	X	SS	F	P
Tutum ve Sorumluluk	Serbest Muhasebeci	5	3,5714	,20825	1,112	0,333
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	82	3,6899	,28992		
	Yeminli Mali Müşavir	5	3,5286	,21189		
	Total	92	3,6747	,28401		

Araştırmaya katılanların “mesleki unvan” düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü “Varyans” (One-Way Anova) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların mesleki unvan düzeyleriyle grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 16’ya göre, Kütahya Merkez ilinde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarından araştırmaya katılanların kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi meslekî unvan durumuna göre, Serbest Muhasebecilerin 3,57 ortalamayla katıldıkları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin 3,68 ortalamayla katıldıkları, Yeminli Mali Müşavirlerin 3,52 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi oranının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülse de anlamsızdır.

Tablo 17: Kıdem Yılı Anova Testi

	Kıdem Yılı	N	X	SS	F	P
Tutum ve Sorumluluk	1-5 Yıl	19	3,7838	,22603	1,435	0,229
	6-10 Yıl	13	3,6236	,33554		
	11-15 Yıl	21	3,6463	,29815		
	16-20 Yıl	12	3,7500	,36580		
	21 Yıl ve üzeri	27	3,6111	,22918		
	Total	92	3,6747	,28401		

Araştırmaya katılanların “kıdem yılı” düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü Varyans (One-Way Anova) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların kıdem yılı düzeyleriyle grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 17’ye göre, Kütahya Merkez ilde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarından araştırmaya katılanların kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi kıdem yılına göre, 1-5 yıl arası kıdem yılı olanların 3,78 ortalamayla katıldıkları, 6-10 yıl arası kıdem yılı olanların 3,62 ortalamayla katıldıkları, 11-15 yıl arası kıdem yılı olanların 3,64 ortalamayla katıldıkları, 16-20 yıl arası kıdem yılı olanların 3,75 ortalamayla katıldıkları, 21 yıl ve üzeri kıdem yılı olanların 3,61 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. Kıdem yılı yükseldikçe kayıt dışı ekonomiyi önlemedeki tutum ve sorumluluk düzeyi oranının azaldığı görülse de anlamsızdır.

5. Sonuç

Muhasebe mesleğinin güncel halini almasında en önemli etken muhasebenin geçirmiş olduğu tarihsel aşamalarıdır. Değişen, gelişen ve küreselleşen dünyada, ulusal ve uluslararası ekonomiler tarafından yapılan faaliyetler, alınan kararlar ve durumun ortaya konmasında muhasebe önemli bir konuma sahiptir. Muhasebe mesleğinin ülkemizde kimlik kazanması 1989 yılında 3568 sayılı kanunla olmuştur. Bu kanuna göre, mesleğin yeterlilik şartlarını sağlayan ve icra edenlere Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir unvanları verilmiştir. Bu meslek mensuplarının ekonomik sistemde önemli sorumluluk ve görevleri mevcuttur. Görevlerinden bazıları ise; vergilerin toplanmasında mükellef ile kamu kurumları arasında köprü ve aracı durumunda olması, mükelleflerin etkin ve doğru karar vermelerini sağlamasında ekonomik sistemde önemli bir paya sahip olmasıdır. Diğer yandan ekonomik sistem sorunsalı olarak karşımıza çıkan kayıt dışı ekonomi; resmi kayıtlara girmeyen, kayıt altına alınamayan, denetimden uzak, GSMH istatistik hesaplamalarına girmeyen ancak değer yaratan ekonomik faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu ekonomik sistem sorunsalı ülkelerin ekonomileri üzerinde negatif dışsal etkiler yaratır. Bu etkiler; kaynakların israf edilmesine, vergilerin etkin ve yeterli toplanamamasına, gelir dağılımının adaletli dağıtılamamasına, refah kaybına, devlete olan güvenin ve otoritenin sarsılmasına ve sosyal, ekonomi gibi birçok alanda zararlı ve düzen bozucu etkilere sebep olmaktadır. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele ederken ekonomik sistemdeki payı küçümsenemeyecek boyutta olan meslek mensuplarının mutlaka desteğinin ve yardımının alınması gereklidir.

Bu çalışma; kayıt dışı ekonomiyle mücadelede meslek mensuplarının katkılarının, tutum ve sorumluluklarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Kütahya Merkez’de Kütahya Muhasebe meslek odasına bağlı faaliyet gösteren, bağımsız çalışan 127 meslek mensubundan 92 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasından çıkan sonuçlar ana hatları ile şu şekildedir:

Katılımcıların demografik özelliklerine baktığımızda, katılım gösteren meslek mensuplarının cinsiyet durumu incelemesinde en çok olan %76,1 oranında erkekler, yaş ortalaması incelemesinde en çok olan %34,8 oranında 51 yaş ve üzeri olanlar, eğitim düzeyi incelemesinde en çok olan %73,9 oranında lisans mezunu olanlar, meslekî unvanı en çok olan %89,1 oranında Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olanlar, meslekî kıdemi en çok olan ise %29,3 oranında 21 yıl ve üzeri olanlardır. Katılımcıların tamamı vergi mevzuatını takip etmekte ve %91,3'lük kısmı mevzuatı internet, sosyal medya ve form sayfalarından takip etmektedir.

Çalışmaya katılan 92 muhasebe meslek mensubunun ölçekte yer alan 28 maddeye vermiş olduğu cevapların ortalaması alındığında, muhasebe meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomiyle mücadeleye olumlu yönde katılım gösterdiği tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensupları tarafından ortalamaya göre en çok olumlu yönde katılım “devlet tarafından meslek mensuplarına birtakım güvenceler verilmesi” (4,49) gerektiği düşüncesi olurken “mevzuat, vergi kanunları ve tebliğler yeterince açık ve anlaşılır” (2,25) yönündeki görüşe ise muhasebe meslek mensuplarının katılım göstermediği tespit edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet durumuna, yaşına, eğitim durumuna, meslekî unvanına ve meslekî kıdem gibi demografik değişkenlere göre kayıt dışı ekonomiyi önlemede bu değişkenlerin ilişkili olup olmadığı “T testi” ve “Anova testi” analizi sonuçlarına göre şu şekildedir:

- Kütahya Merkez’de meslekî faaliyette bulunan meslek mensuplarının cinsiyet durumu ile kayıt dışı ekonomiyle mücadelede tutum ve sorumluluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Erkeklerin ortalama olarak kadınlara göre kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi daha yüksek olsa da bu durum istatistikî olarak anlamlı değildir.
- Kütahya Merkez’de meslekî faaliyette bulunan meslek mensuplarının yaşına göre, kayıt dışı ekonomiyle mücadelede tutum ve sorumluluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi azalmakta olsa da bu durum istatistikî olarak anlamlı değildir.
- Kütahya Merkez’de meslekî faaliyette bulunan meslek mensuplarının eğitim durumuna göre kayıt dışı ekonomiyle mücadelede tutum ve sorumluluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ön lisans mezunlarının kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi diğerlerine göre yüksek olsa da bu durum istatistikî olarak anlamlı değildir.
- Kütahya Merkez’de meslekî faaliyette bulunan meslek mensuplarının meslekî unvanına göre kayıt dışı ekonomiyle mücadelede tutum ve sorumluluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi oranının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülse de bu durum istatistikî olarak anlamlı değildir.
- Kütahya Merkez’de meslekî faaliyette bulunan meslek mensuplarının meslekî kıdemine göre kayıt dışı ekonomiyle mücadelede tutum ve sorumluluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Kıdem yılı yükseldikçe kayıt dışı ekonomiyi önlemede tutum ve sorumluluk düzeyi oranının azaldığı görülse de bu durum istatistikî olarak anlamlı değildir.

Kayıt dışı ekonomi, kayıtlarda görünmediği için istatistiksel göstergelerin dışında kalmakta ve sosyal, malî, hukukî alanlarda negatif dışsallıklara sebep olmaktadır. Bu yüzden kayıt dışı ekonominin ülke ekonomisindeki payını azaltmak için hükümetin kararlı olması ve bu alanda politikalar belirlemesi ve önlemler alması gerekmektedir.

Kaynakça

- Acar, F. ve Aydın, F. (2014) Vergi ve İstihdam Politikası Açısından Kayıt Dışı Ekonomi, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Akkoç, F. (2010). Kayıt Dışı Ekonominin Algılanması Ve Önleme Çabaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Aydın İli Örneği (yayımlanmamış tez). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Altuğ, O. (1999). Kayıtdışı Ekonominin Boyutları (1997) . Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , (15) , 257-276
- Aydemir, Ş. (1995). *Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi (Vergisel Ağırlıklı Uzlaşma Önerisi)*, İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Acar Matbaacılık
- Bilen, A. (2007). Kayıt Dışı Ekonomi ve Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemeye Yönelik Çabalar. Muhasebe ve Finansman Dergisi , (36) , 134-143.
- Bilen, A. (2008). Kayıt Dışı Ekonomiyi Önlemede Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü Ve Bir Anket Çalışması: Doğu Anadolu Bölgesi Örneği. Muhasebe ve Denetime Bakış , (24) , 103-116.
- Çam, H. (2010). Kayıt Dışı Ekonominin Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarına Düşen Görevler (yayımlanmış yüksek lisans tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, M. (2012). Kayıt dışı Ekonomi ve Çözümüne Yönelik Politika Önerileri, Ankara; T.C. Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 188.
- Daştan, A. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Önlenmesindeki Rolü: Doğu Karadeniz Bölgesine Yönelik Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 25 (2) , 181-206.
- Güven, M. (2015). Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadelede Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adıyaman-Gaziantep Örneği(yayımlanmış tez). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kara, E. & Öztürk, E. S. (2016). Vergi Kayıp Ve Kaçağının Önlenmesine Yönelik Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaklaşımları Gaziosmanpaşa İlçesinde Bir Araştırma. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (1) , 25-36 .
- İlgın, Y. (1999), Kayıtdışı Ekonomi Ve Türkiye’deki Boyutları, Uzmanlık Tezi (Ankara: Dpt Yayın No.2492).
- Özçelik, Ö. ve Yaşar, E. (2006). Kayıt Dışı Ekonomi Olgusunu Azaltmaya Yönelik Öneriler. *Mali Çözüm Dergisi*, 74(1-2-3), 214-232.
- Özsoylu A.F. (1996), Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tabachnick, B. Ve Fidell, L. (2013). Using Multivariate Statistics (6th Ed.), Boston: Pearson.